

KASBIY TA'LIM JARAYONIDA SHAXSIYLASHTIRILGAN O'QITISHNING NAZARIY ASOSLARI

Matyakubova Rayhon Ismoilovna

Osiyo Xalqaro Universiteti

Buxoro filialining 1-kurs magistranti

Annotatsiya

Mazkur maqolada kasbiy ta'lim jarayonida shaxsiylashtirilgan o'qitishning mohiyati, nazariy-pedagogik asoslari va uning ta'lim samaradorligini oshirishdagi o'rni yoritilgan. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, individual ta'lim trayektoriyasi, kompetensiyaviy yondashuv hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida shaxsiylashtirilgan o'qitishni joriy etish masalalari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Shuningdek, kasbiy ta'lim tizimida shaxsiylashtirilgan o'qitishning afzalliklari va istiqbollari ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: kasbiy ta'lim, shaxsiylashtirilgan o'qitish, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, individual ta'lim trayektoriyasi, kompetensiya, pedagogik texnologiyalar.

Bugungi kunda jamiyat taraqqiyoti, iqtisodiyotning raqamlashtirilishi va mehnat bozorining jadal o'zgarishi kasbiy ta'lim tizimi oldiga yangi talablarni qo'ymoqda. Zamonaviy mutaxassis nafaqat kasbiy bilim va ko'nikmalarga, balki mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish, moslashuvchanlik va ijodkorlik kabi sifatlar majmuasiga ham ega bo'lishi lozim. Shu nuqtayi nazardan, an'anaviy, yagona andozaga asoslangan o'qitishdan voz kechib, ta'lim jarayonini o'quvchi shaxsiga moslashtirish zarurati yuzaga kelmoqda.

Kasbiy ta'limda shaxsiylashtirilgan o'qitish o'quvchilarning individual qobiliyatlari, ehtiyojlari, qiziqishlari va kasbiy rejalari asosida ta'lim jarayonini tashkil etishni nazarda tutadi. Ushbu yondashuv ta'lim sifati va samaradorligini oshirish, bitiruvchilarning raqobatbardoshligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shaxsiylashtirilgan o'qitish — bu ta'lim jarayonini o'quvchining shaxsiy xususiyatlari, bilim darajasi, o'zlashtirish tezligi va kasbiy maqsadlariga mos holda loyihalash va amalga oshirishga qaratilgan pedagogik yondashuvdir. Ushbu yondashuvda o'quvchi ta'lim jarayonining passiv ishtirokchisi emas, balki faol subyekti sifatida namoyon bo'ladi.

Shaxsiylashtirilgan o'qitish individual o'qitish bilan bevosita bog'liq bo'lsa-da, u undan kengroq tushunchadir. Individual o'qitishda asosan o'quvchining bilim darajasi e'tiborga olinsa, shaxsiylashtirilgan o'qitishda uning shaxsiy rivoji, kasbiy o'sishi, motivatsiyasi va hayotiy rejalari ham inobatga olinadi.

Kasbiy ta'limda shaxsiylashtirilgan o'qitish bir qator pedagogik nazariyalar va yondashuvlarga tayanadi. Avvalo, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim konsepsiyasi ushbu yondashuvning metodologik asosi hisoblanadi. Bu konsepsiyada o'quvchi shaxsining erkin rivojlanishi, uning ichki imkoniyatlarini yuzaga chiqarish ustuvor vazifa sifatida belgilanadi.

Ikkinchidan, kompetensiyaviy yondashuv shaxsiylashtirilgan o'qitishning muhim nazariy tayanchi hisoblanadi. Kasbiy ta'limda bilimlar majmuasini emas, balki real kasbiy vaziyatlarda qo'llaniladigan kompetensiyalarni shakllantirish asosiy maqsad qilib olinadi. Bu esa har bir o'quvchining individual kasbiy yo'nalishini hisobga olishni taqozo etadi.

Uchinchidan, konstruktivistik yondashuvga ko'ra, bilim tayyor holda berilmaydi, balki o'quvchi tomonidan mustaqil ravishda quriladi. Shaxsiylashtirilgan o'qitish jarayonida o'quvchilar o'z tajribalariga tayangan holda bilimlarni egallaydi, bu esa ularning kasbiy kompetensiyalarini chuqurroq rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kasbiy ta'lim jarayonida shaxsiylashtirilgan o'qitishning muhim komponentlaridan biri individual ta'lim trayektoriyasidir. Individual ta'lim trayektoriyasi o'quvchining bilim darajasi, qiziqishlari, kasbiy rejalari va imkoniyatlarini hisobga olgan holda tuziladigan shaxsiy rivojlanish yo'lidir.

Individual trayektoriya o'quvchiga o'zlashtirish tezligini mustaqil belgilash, qo'shimcha resurslardan foydalanish, murakkab yoki qiziqarli mavzularni chuqurlashtirib

o'rganish imkonini beradi. Natijada o'quvchining o'qishga bo'lgan motivatsiyasi ortadi, kasbiy tayyorgarligi esa yanada mustahkamlanadi.

Kasbiy ta'limda shaxsiylashtirilgan o'qitishni samarali tashkil etishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar muhim rol o'ynaydi. Raqamli ta'lim platformalari, masofaviy ta'lim vositalari, adaptiv o'qitish tizimlari o'quvchilarning individual ehtiyojlariga mos ta'lim muhitini yaratish imkonini beradi.

Shuningdek, loyihaviy ta'lim, muammoli o'qitish, STEAM va modulli o'qitish texnologiyalari shaxsiylashtirilgan yondashuvni qo'llab-quvvatlaydi. Bu texnologiyalar o'quvchilarning mustaqil ishlash, ijodiy fikrlash va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shaxsiylashtirilgan o'qitish kasbiy ta'lim jarayonida bir qator ijobiy natijalarni ta'minlaydi. Avvalo, o'quvchilarning o'quv motivatsiyasi va ta'limga bo'lgan qiziqishi oshadi. Ikkinchidan, har bir o'quvchining kasbiy salohiyati to'liq namoyon bo'lishi uchun sharoit yaratiladi.

Bundan tashqari, shaxsiylashtirilgan o'qitish ta'lim sifati va natijadorligini oshirib, bitiruvchilarning mehnat bozoridagi raqobatbardoshligini ta'minlaydi. O'quvchilar o'z kasbiy yo'nalishini ongli ravishda tanlab, kelajak faoliyatiga puxta tayyorlanadi.

Xulosa qilib aytganda, kasbiy ta'lim jarayonida shaxsiylashtirilgan o'qitish zamonaviy ta'lim tizimining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuv o'quvchi shaxsini rivojlantirish, uning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish va mehnat bozoriga mos, raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlashga xizmat qiladi. Shaxsiylashtirilgan o'qitishning nazariy asoslarini chuqur o'rganish va uni amaliyotga keng joriy etish kasbiy ta'lim tizimini yanada takomillashtirishga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Kasbiy ta'lim pedagogikasi bo'yicha ilmiy-uslubiy manbalar.
2. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim nazariyalari.
3. Kompetensiyaviy yondashuv asoslari.
4. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar bo'yicha tadqiqotlar.